

Rovný přístup? ke vzdělávání

Online konference OpenAlt 2020

Maria Matějka <mq@jmq.cz>

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 2 odst. 1

Vzdělávání je založeno na zásadách

- a) **rovného přístupu** (...) ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace z důvodu (...) etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení občana,

Školský zákon (561/2004 Sb.)

§ 2 odst. 1

- b) **zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce,**
- c) **vzájemné úcty, respektu, názorové snášenlivosti, solidarity a důstojnosti všech účastníků vzdělávání,**
- d) **bezplatného základního a středního vzdělávání**
(...) **ve školách, které zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí,**

Standardní postup

0. mám dítě
1. zapíšu dítě do školy
2. dítě se ve škole učí
3. dítě přinese vysvědčení
4. opakujte 9×
5. dítě má základní vzdělání

Standardní postup

0. 60 rodičů má 30 různých dětí
1. 60 rodičů zapíše děti do školy
2. 30 dětí se společně v jedné třídě učí totéž
3. děti přinesou vysvědčení
4. opakujte 9×
5. 30 dětí má základní vzdělání

Ideální žák

má průměrné známky (nepropadá)

je rovnoměrně nadaný

zvládá zpracovávat domácí úkoly

je zdravý a případně včas dodává omluvenky

je tichý, klidný a na pokyn aktivní v hodině

zaplatí pracovní sešity, divadlo i lyžák

má rodiče spolupracující podle představ školy

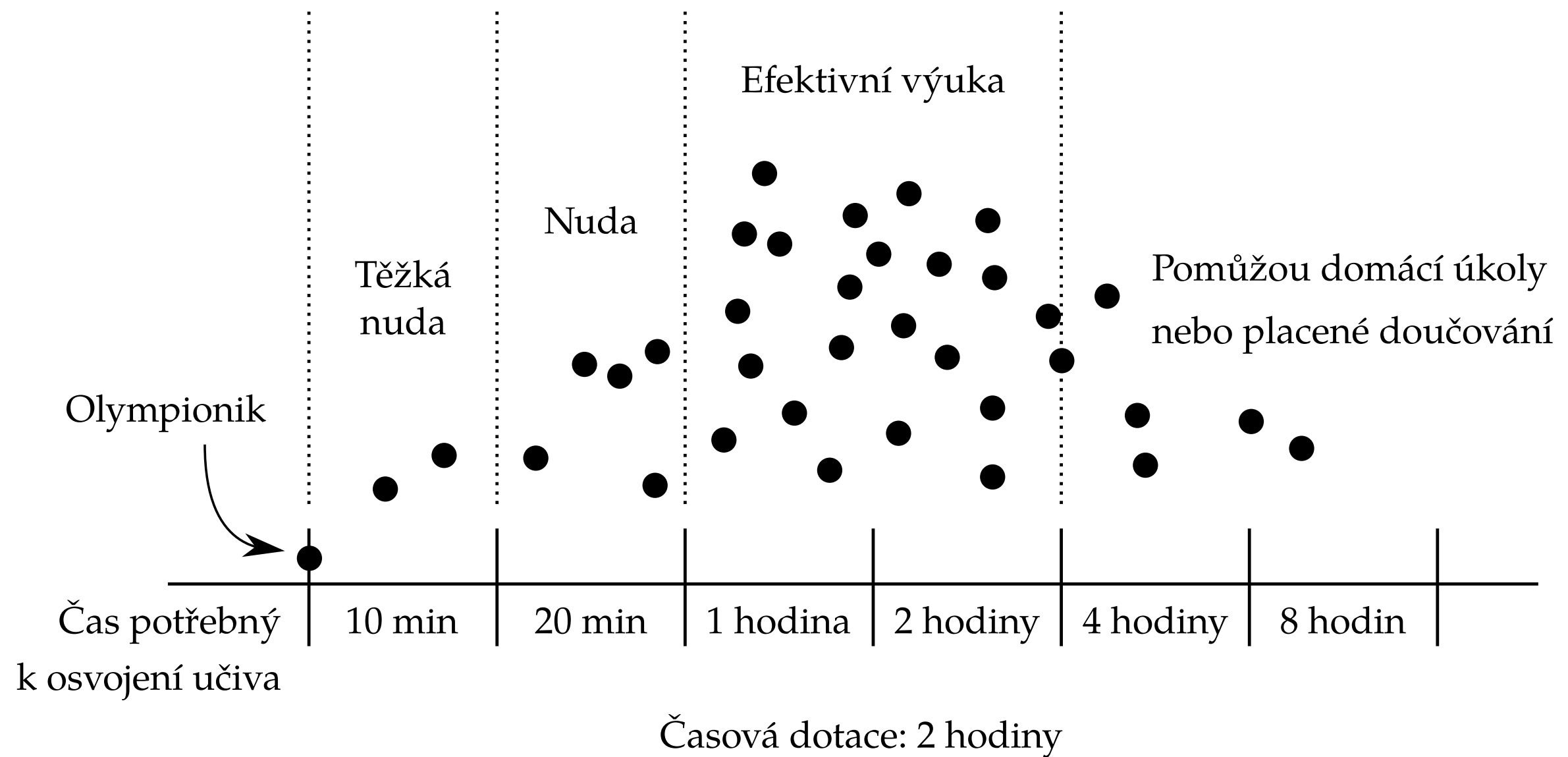
Společný postup učivem

všichni se v jednu chvíli učí totéž

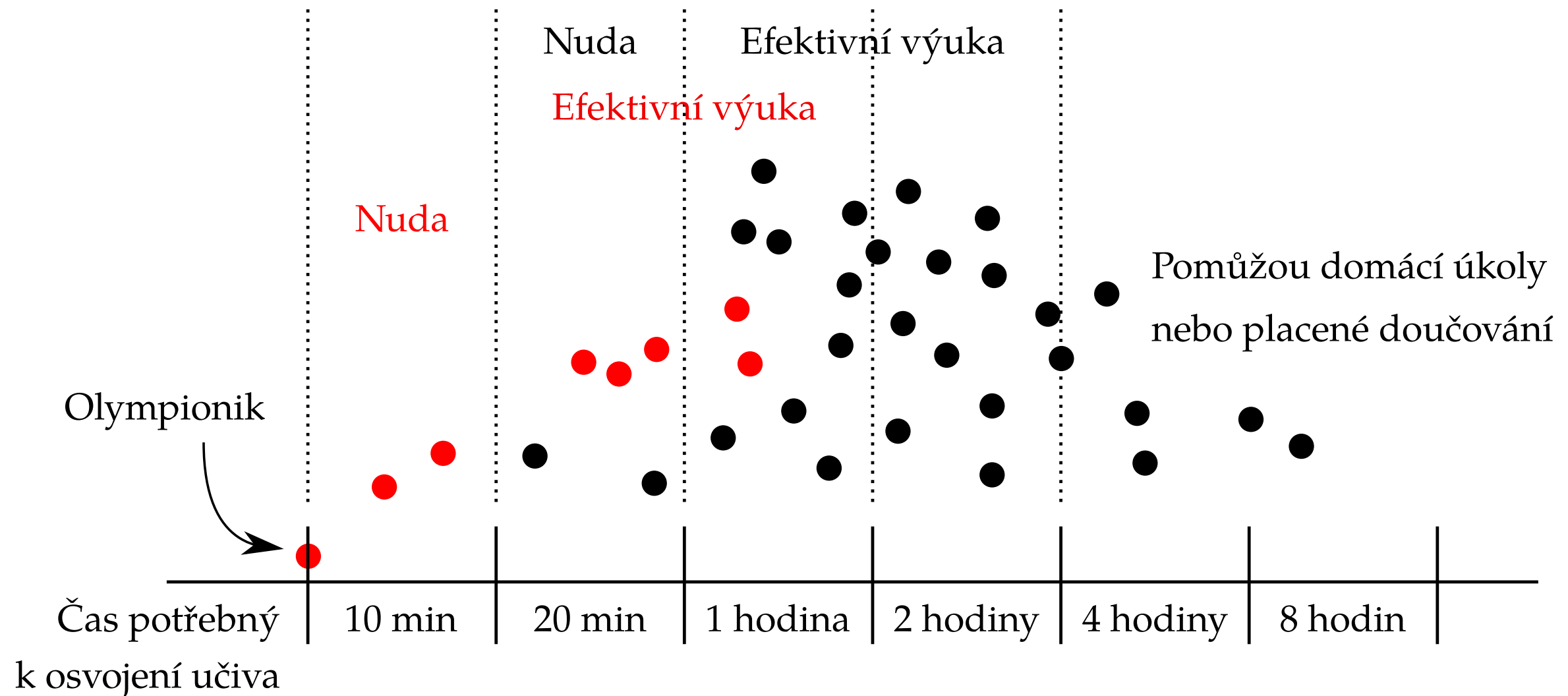
Školský zákon, § 2 (1):

b) zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce,

Společný postup učivem

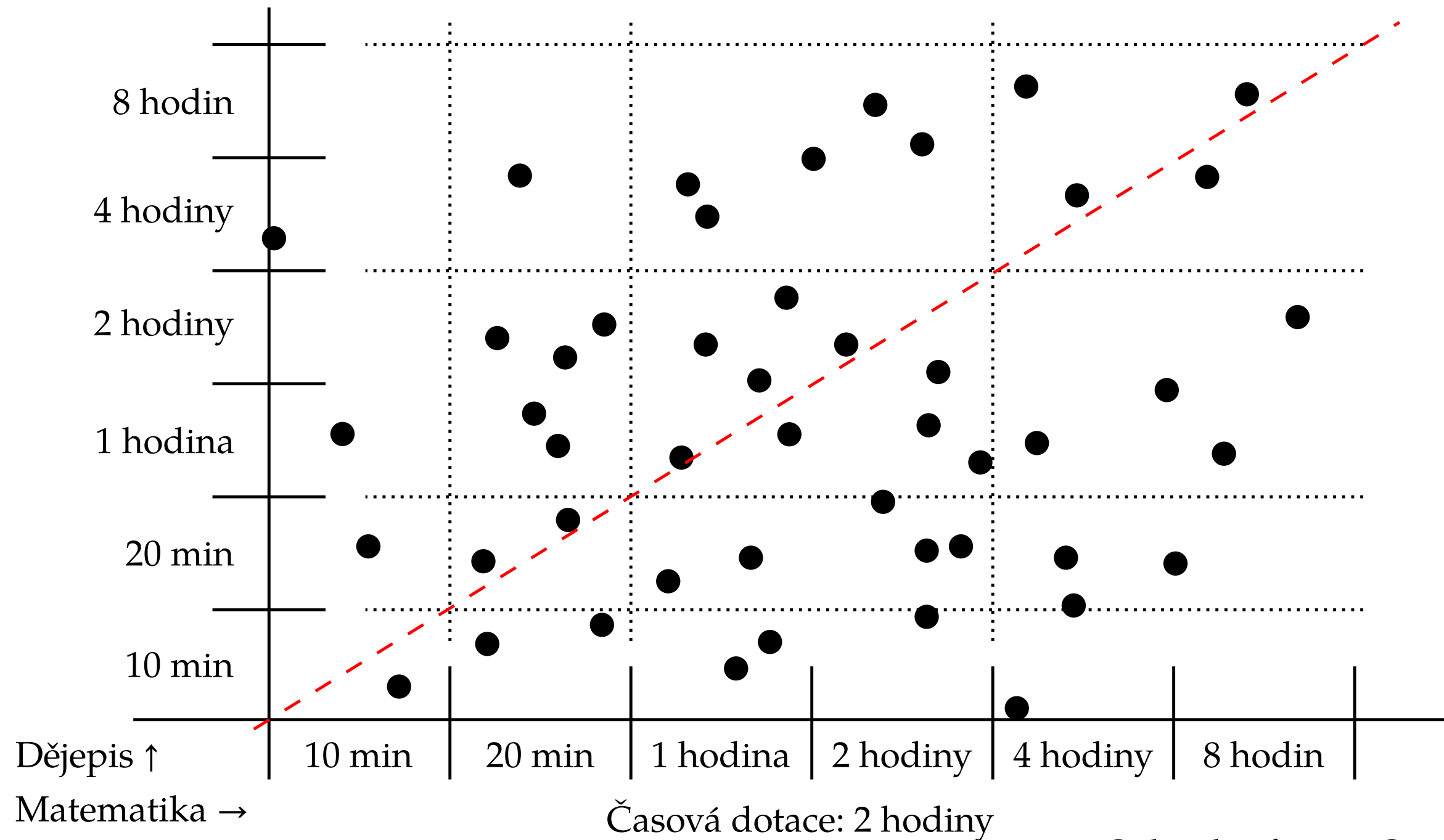
Vliv víceletých gymnázií

Časová dotace: 2 hodiny na ZŠ

Časová dotace: 1 hodina na G

Společný postup učivem

Online konference OpenAlt 2020

Historie jednotné školy

1774 Marie Terezie nařizuje vznik školské soustavy

1869 povinná 8-letá školní docházka od 6 let

osvobození pro pracující žáky starší 9 let

1922 smíšené třídy, rovnoprávnost učitelů a učitelek

1947 Edvard Beneš souhlasí s jednotnou školou

od 1. září 1948 devítiletá jednotná škola dle SSSR

Historie jednotné školy

Škola obecná se školou měšťanskou dávaly jen takové vzdělání, jež podle názorů a zájmů buržoasní společnosti dostačuje pro dělný lid. Ve školách výběrových se připravovaly děti »vyšších společenských tříd« ke studiu na školách vysokých. Ale ani tyto výběrové školy nedávaly za Rakouska, ani za buržoasní republiky všestranné vzdělání, nýbrž vzdělání jednostranné buď humanitního, nebo technického směru.

Korejs, Hřebejková, časopis Pedagogika 2/1956

Historie jednotné školy

Marx a Engels ukázali, že dělník obsluhující složité stroje potřebuje všestranné vzdělání založené na vědeckém poznání. Ale takové vzdělání nechce a vlastně ani nemůže vládnoucí třída kapitalistů pracujícím dát, neboť si je vědoma, že vzdělání je zbraň v rukou pracujících.

Korejs, Hřebejková, časopis Pedagogika 2/1956

Historie jednotné školy

(...) neustále klesá počet hodin pro předměty, v nichž mají žáci příležitost uplatnit theoretické poznatky v praxi, cvičit manuální dovednosti a v nichž se rozvíjí estetická výchova. Důsledkem toho je, že poměr předmětových okruhů je nevyvážen, že nebyly vytvořeny hlavní předpoklady pro polytechnické vzdělání a že škola má převážně verbálně knižní charakter, což je na újmu všestranného rozvoje mládeže na všeobecně vzdělávací škole.

Korejs, Hřebejková, časopis Pedagogika 2/1956

Jednotná škola po roce 1990

ustálení délky ZŠ na 9 let

nový školský zákon 561/2004 Sb.

Státní maturity

Jednotné přijímací zkoušky na SŠ

Strategie 2030+

Důsledky jednotné školy

stejný přístup \neq rovný přístup

důraz na **slabé stránky** žáků

unifikovaný absolvent

Školský zákon, § 2 (1):

b) zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce,

Náhodná data z historie

1849 – Francisova turbína

1851 – telegrafní kabel pod La Manche

1859 – Charles Darwin: O původu druhů

1863 – chemický prvek indium

1867 – dynamit

1869 – povinná školní docházka v Rakousku

Náhodná data z historie

1878 – fonograf

1890 – první použití děrného štítku

1903 – první let bratří Wrightů

1922 – založen Orientální ústav v Praze

1935 – Schrödingerova kočka

1947 – tranzistorový jev

1948 – jednotná škola v Československu

Demontáž jednotné školy

~~Jednotné maturity~~

Maturita dělená po oborech

~~Jednotné přijímací zkoušky~~

Přijímací zkoušky po oborech

~~Společný postup celé třídy~~

Volba oborového zaměření během ZŠ

Strategie 2030+: žalostně málo změn, ale aspoň něco

Demontáž jednotné školy

posílení rozvoje individuálních talentů
prostor pro praktickou přípravu nebo sport
částečná demontáž sociální segregace
efektivnější výuka, hlubší souvislosti

významná redukce společného základu
složitější organizace a rozvrh

Sdružená základní škola

hrubý příklad pro lepší představu (1. stupeň)

82 hodin společného základu

36 hodin volitelných oblastí (postupný nárůst)

A jazyky

B přírodní vědy

C manuální činnost a sport

D umění

Sdružená základní škola

hrubý příklad pro lepší představu (2. stupeň)

40 hodin společného základu (4×10)

82 hodin volitelných oblastí (vyber dvě)

- A společnost a historie
- B cizí jazyky
- C technika
- D přírodní vědy
- E manuální činnost a sport
- F umění

Online konference OpenAlt 2020

Maria Matějka <mq@jmq.cz>

Navazující úpravy

návaznost středních škol na volitelné oblasti
zrušení povinných maturitních předmětů
zrušení víceletých gymnázií
umožnění částečného propadnutí
úpravy studijních plánů VŠ?

Ideální žák

~~má průměrné známky (nepropadá)~~

~~je rovnoměrně nadaný~~

zvládá zpracovávat domácí úkoly

je zdravý a případně včas dodává omluvenky

~~je tichý, klidný a na pokyn aktivní v hodině~~

zaplatí pracovní sešity, divadlo i lyžák

má rodiče spolupracující podle představ školy

Domácí příprava

učivo nelze stihnout ve škole

různé podmínky k domácí přípravě

doučování stojí **peníze nebo čas rodičů**

žák pro domácí úkoly **nestíhá odpočívat**

čím slabší žák, tím víc jeho možnosti

závisí na lidské a finanční podpoře rodiny

Legalita domácích úkolů

LZPS: nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá
škola nemůže nařizovat činnost mimo výuku
de iure kombinovaná forma vzdělávání

zákaz diskriminace podle (...)
etnického nebo sociálního původu,
majetku, rodu a zdravotního stavu

Doplňování učiva při nemoci

žák nemá povinnost doplnit si zameškané učivo
učitelé nemají prostor žáka doučovat
spolužáci nemají povinnost půjčit sešity
povinně individuální plán při 2 měsících absence

zdravotně znevýhodněný žák
z nepodnětného prostředí
je závislý čistě na dobré vůli okolí

Odmítnutí domácích úkolů

riziko šikany od pedagogů

riziko šikany od spolužáků

dlouhodobá zákopová válka

rodiče spolužáků úkoly požadují

nedostatečné procvičení učiva

střelba do vlastní nohy

Legalizace domácích úkolů

umožnit kombinovanou formu (§ 25) na ZŠ
ponechat povinnost nabídnout denní formu
žák na kombinované formě procvičuje doma
žák na denní formě procvičuje ve škole
více času a prostoru na ohrožené žáky
širší možnosti výuky při uzavření škol
transparentně stanovené povinnosti obou stran

Ideální žák

- ~~má průměrné známky (nepropadá)~~
- ~~je rovnoměrně nadaný~~
- ~~zvládá zpracovávat domácí úkoly~~
- ~~je zdravý a případně včas dodává omluvenky~~
- ~~je tichý, klidný a na pokyn aktivní v hodině~~
- zaplatí pracovní sešity, divadlo i lyžák**
- má rodiče spolupracující podle představ školy**

Financování školy

- A z rozpočtu MŠMT (především na mzdy)
- B z rozpočtu zřizovatele
- C investice hradí přímo zřizovatel
- D u církevní nebo soukromé školy školné

ředitele školy jmenuje zřizovatel
zřizovatel má omezený rozpočet

Úhrady od rodičů

v rozporu s bezplatným vzděláváním

placený nadstandard = diskriminace podle majetku

pracovní sešity musí poskytnout škola

kultura je součástí vzdělávání

OK: školné na MŠ, stravné v jídelně

OK: poplatek za družinu, kroužky

Prostor pro korupci

škola v přírodě / lyžák

vyloučení nejchudších žáků

snaha vyloučit problematické žáky

sponzoring skrze SRPŠ

Státní monopol ve školství

dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávací soustavy
nelze zřídit novou školu při volné kapacitě
spádová škola nesmí přijít o žáky
faktický zákaz konkurence

segregace žáků podle zájmu rodičů
ohrožené děti skončí na nejhorší škole
prostor pro korupci

Škola jako otloukánek

nejsou peníze/čas na podpůrná opatření

nedostatečné materiální podmínky pro výuku

porušování zákoníku práce

ignorance legislativních změn

direktivní jednání jako důsledek vyhoření

velmi omezená práva vůči žákům

mizerná vymahatelnost práva, judikatura neexistuje

Škola jako služba

- A oddělit financování školy od zřizovatele
- B umožnit volný vznik nových škol
(škola musí stále splňovat požadavky RVP)
- C umožnit špatným školám zkrachovat
- D vyhlásit výběrová řízení na spádové školy

provozovat školu se musí vyplatit

financování školství musí být přehledné

Úmluva o právech dítěte

Článek 28 odst. 1

Státy (...) uznávají právo dítěte na vzdělání a (...) **na základě rovných možností zejména:**

- a) **zavádějí pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělání;**

Úmluva o právech dítěte

Článek 29 odst. 2

Žádná část tohoto článku nebo článku 28 nesmí být vykládána způsobem omezujícím svobodu jednotlivců a organizací zřizovat a řídit výchovné instituce.

Za všech okolností je však třeba zabezpečit (...), aby vzdělání (...) odpovídalo minimálním standardům stanoveným státem.

Bezplatné vzdělávání

povinnost podle mezinárodního práva

placené vzdělávání nesmí být přímou součástí výuky

rozlišovat sponzorský dar škole od úplatku

Ideální žák

- ~~má průměrné známky (nepropadá)~~
- ~~je rovnoměrně nadaný~~
- ~~zvládá zpracovávat domácí úkoly~~
- ~~je zdravý a případně včas dodává omluvenky~~
- ~~je tichý, klidný a na pokyn aktivní v hodině~~
- ~~zaplatí pracovní sešity, divadlo i lyžák~~
- ~~má rodiče spolupracující podle představ školy~~

Legislativa

Listina základních práv a svobod (2/1993 Sb.)

Úmluva o právech dítěte (104/1991 Sb.)

Školský zákon (561/2004 Sb.)

prováděcí předpisy a vyhlášky

Rovný přístup ke vzdělávání?

ne, ale zlepšení je dosažitelné, stačí odblokovat

změnit jednotnou školu na sdruženou

vyčistit financování školství

umožnit hlasování nohama